Byggherrarna 2009-06-26

Byggherrarna kräver förändringar i LOU

Organisationen Byggherrarna vill se förändringar i lagen om offentlig upphandling, LOU.
– Nuvarande regler är för krångliga, främjar inte konkurrensen och leder inte till ett effektivt användande av offentliga medel. För mindre omfattande upphandlingar som understiger EG:s tröskelvärden måste reglerna bli mer flexibla, säger VD Mats Björs.

Han konstaterar att de svenska reglerna för offentlig upphandling är mer långtgående än i de flesta andra EU-länder.

– Vi har i princip valt att ha samma detaljerade och omfattande regelverk oavsett upphandlingarnas storlek. Det framtvingar en kostsam administration även kring mindre upphandlingar som är orimlig och inte står i proportion till deras värde.

Lagen om offentlig upphandling, LOU ska bland annat säkerställa att offentliga beställare kan dra nytta av priskonkurrensen på marknaden. Men Byggherrarnas vd menar att dagens svenska regler snarare hämmar än främjar konkurrensen.

– De små och medelstora företagen stängs lätt ute när beställarna försöker rationalisera och effektivisera verksamheten genom att exempelvis ingå ramavtal med en eller flera stora leverantörer som kan lösa många uppgifter. Dagens regler gynnar stora och resursstarka aktörer som har råd att hålla sig med egen juridisk expertis för att inte gå vilse bland paragraferna.

Att många småföretag (1-50 anställda) i leverantörsledet upplever de offentliga upphandlingsreglerna som komplicerade och krångliga visar bland annat en undersökning som organisationen Företagarna gjorde häromåret. Av tillfrågade företag uppgav endast 25 % att de fann det mödan värt att lämna anbud.

– Det är oacceptabelt att ett krångligt regelverk ska förhindra att offentliga byggherrar får tillgång till det nytänkande och den innovationskraft som finns hos många småföretag. I utvecklingen av byggande och förvaltning behövs alla goda krafter, säger Mats Björs.

Han tillägger att även Konkurrensverket (KKV), som sedan 2007 är tillsynsmyndighet över offentlig upphandling i Sverige, påtalat den här problematiken. KKV har på regeringens uppdrag nyligen utarbetat ett förslag till förenklingar för upphandlingar under de s k tröskelvärdena.För sådana upphandlingar har de enskilda medlemsstaterna i EU har stor frihet att själva bestämma reglerna.

EG:s tröskelvärden för varor och tjänster är knappt 2 miljoner kronor, och för byggentreprenader knappt 50 miljoner kr.

– Tyvärr har inte byggsektorns specifika behov beaktats tillräckligt väl i Sverige. De förslag som hittills presenterats tar inte hänsyn till den skillnad i krav som finns på EG-nivå, säger Mats Björs.

Regeringen kommer inom kort att presentera ett lagförslag som bland annat Byggherrarna ska yttra sig över. Mats Björs menar att svenska politiker borde kunna hämta viss inspiration från våra grannländer, inte minst med tanke på att många leverantörer kan verka i flera länder.

– I exempelvis Danmark har man särskilda och betydligt mer flexibla och enkla bestämmelser för upphandlingar under EG:s tröskelvärden, säger han.

Ett viktigt syfte med LOU är att garantera rättssäkerheten i upphandlingsprocessen, att alla anbudsgivare behandlas lika. Mats Björs menar att det är självklart att de grundläggande EG-rättsliga principerna om icke diskriminering, transparens, lika behandling etc ska följas i alla upphandlingar, små likaväl som stora.

– Men ett krångligt regelverk som ständigt ändras och inte ens juristerna i våra länsrätter kan tolka entydigt ger ingen rättssäkerhet för någon. Tvärtom skapar ett sådant svårtolkat regelsystem en stor osäkerhet, vilket bland annat fått till följd att Sverige, enligt en undersökning, är det land i Europa som har flest överklaganden av offentliga upphandlingar.

Rädsla för att hamna i domstol och få upphandlingen fördröjd och entreprenadstarten försenad får negativa konsekvenser.

– De upphandlande organisationerna blir mer inriktade på att inte göra fel än att göra bra affärer. Dessutom finns det en uppenbar risk att riksdagens och regeringens ambition att öka den konkurrensutsatta andelen av svensk ekonomi bromsas upp. När de byråkratiska processerna gör det mer lönsamt att bedriva verksamheter i egen regi än att handla upp dem i konkurrens på marknaden så har vi ju en lagstiftning som är kontraproduktiv, säger Mats Björs.

Här är några regelförenklingar som Byggherrarna vill se:

- *Skapa en särskild lag för upphandlingar som inte styrs av EG-direktiv.* Denna lag bör vara mycket förenklad jämfört med nuvarande kapitel 15 i LOU. Aktörerna kan vinna mycket i effektivitet om de får agera efter en särskild, entydig, enkelt utformad och lättförståelig lag.
- *Skapa nationella (svenska) tröskelvärden – minst 600 000 kr för tjänster och 5 miljoner kr för byggentreprenader.* Även under dessa tröskelvärden gäller naturligtvis de grundläggande EG-rättsliga principerna samt att upphandlingar så långt möjligt ska ske i konkurrens. I övrigt ska varje upphandlande myndighet/offentlig organisation ha större frihet att utarbeta egna riktlinjer för hur deras upphandling ska ske och dokumenteras. Mer ansvar måste vid mindre omfattande upphandlingar kunna läggas på myndigheternas ledning och internrevision!

Fakta: LOU – Lagen om offentlig upphandling

Den 1 januari 2008 ersattes den tidigare lagen (1992:1528) om offentlig upphandling med två nya lagar: Lagen (2007:1091) om offentlig upphandling (”Nya LOU”) och Lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster. Lagarna bygger i huvudsak på direktivet om offentlig upphandling (EG 2004/18).

De EG-rättsliga principer som gäller för offentlig upphandling såväl över som under EG:s tröskelvärden är principerna om icke diskriminering, likabehandling, transparens, proportionalitet och ömsesidigt erkännande.

Konkurrensverket är sedan den 1 september 2007 tillsynsmyndighet över den offentliga upphandlingen i Sverige.